

**Recenzní posudek vedoucího práce na diplomovou práci Lenky Hauptmanové,
posluchačky 5. roč. učitelství výtvarná výchova – občanská výchova pro ZŠ, na téma
*Amartya Sen – a nové ekonomické myšlení naší doby***

Od počátku 90. let 20. století se také v ekonomickém myšlení prosazuje směr, který tradiční liberální přístup k hospodářské analýze rozšiřuje o diskusní oblasti ekonomického růstu a společensko-ekonomické důsledky globalizačních tendencí. Tento autorsky ne zcela sourodý směr prolamuje jednoznačně základní neoklasický a neoliberální motivační koncept soukromých osobních zájmů ekonomického subjektu a vnáší do ekonomie znovu, ovšem s novou silou a aktuálností, podněty k diskusi o morálním rozměru ekonomického jednání i ekonomické analýzy, o podmínkách svobodné volby ekonomického subjektu žijícího v chudobě i o konsekvencích ekonomického rozvoje na obyvatele této planety, zejména v zemích, které jsou nazývány zeměmi rozvoje.

Diplomantka si vybrala jednu z čelných osobností reprezentujících výše uvedený směr, indického ekonomu žijícího dnes v USA, Amartyu Sena, nositele Nobelovy ceny za ekonomii z roku 1998. Za hlavní úkol její práce je možno považovat prezentaci základní myšlenkové charakteristiky díla Amartyi Sena v kontextu jeho životního osudu a vybraných klíčových ekonomických jevů, kterých se jeho práce dotýká.

Za tím účelem Lenka Hauptmanová shromáždila téměř kompletní údaje o bibliografii autora po roce 1990 (v Příloze 3) a dále vycházela z rozsáhlé heuristiky internetové, včetně nejrozličnějších statí a článků a interview nebo speciálních www stránek k Nobelově ceně, kterou uvádí ve zdrojích, a která byla využita zejména při sestavení podrobného průvodce životem Amartya Seny a zajisté také při podrobné charakteristice vybraných základních Senových prací i před rokem 1990. Rovněž byly internetové zdroje využity jako hlavní při zpracování pasáží o chudobě a nerovnosti v současném světě, kde dominantními zdroji jsou údaje z mezinárodních organizací a institucí jako OSN, UNICEF, WB a dalších. Kromě toho se pisatelka seznámila přinejmenším s pracemi *On Ethics and Economics* (1987) v originále i v českém překladu *Etika a ekonomie* (2004) a *Inequality reexamined* (1992), *Powerty and Economics* (1982), *Development as Freedom* (1999) v originále. Samozřejmě uvádí také několik základních titulů pro uvedení Amartyi Sena do kontextu ekonomického myšlení, z nichž stojí za zmínku autoři Adam Smith a Joh Rawles v českém překladu, o jejichž vlivu na Sena se autorka v textu práce zmiňuje.

Jak vidno již z předchozího výčtu, umožnily shromážděné informace a využitá díla diplomantce vytvořit práci, která má logickou strukturu: v první části začíná biografií autora, charakterizuje jeho ideje, když vznikají v jeho životním běhu, a konfrontuje jejich etický rozměr zejména s klasikem Adamem Smithem, aby posléze přešla k ústřednímu tématu své práce - k Senově ekonomii blahobytu, ale také nerovnosti, hladomoru a chudoby a lidské reálné svobody. Ve druhé části, zaujata silně tématem globální chudoby, dokládá zpracování této otázky Senovým přístupem (Senův index chudoby), ale i vybranými údaji o stavu světového rozvoje, které směřují k Miléniovým materiálům OSN a Cílům světového rozvoje (Millenium Development Goals) se zvýrazněním problematiky extrémní chudoby i gender a ekonomické nerovnosti. Žel, tato druhá část nedosahuje kvality části první a přes řadu zajímavých a také otřesných údajů zůstává spíše naznačenými vstupními pasážemi do tématu. V závěru se autorka pokusila celkem úspěšně shrnout své osobní hodnocení Amartya Seny, když vysoce oceňuje jeho odborný i lidský přínos pro světové myšlení i osobní inspiraci, kterou jí seznámení s jeho dílem přineslo, a také stručně charakterizuje klíčové body svého přístupu k problematice. Kromě literatury a zdrojů má práce ještě přílohou část, ve které autorka využila své schopnosti vládnout anglickým jazykem a přiložila vybrané partie

anglických Senových textů, které přeložila. Jedná se, podle mého soudu, o pracovní překlad, který má přijatelnou úroveň, ale současně není lingvisticky ani odborně obsahově korigován. Přesto svědčí o zájmu i schopnosti autorky práce uchopit dané téma.

Je samozřejmé, že diplomová práce nikdy nemůže vyčerpat podobné téma co do hloubky ani co do rozsahu obsahu. Vždyť jen základních děl Senových uvádí diplomantka přes dvacítku a titulů v bibliografii pro roce 1990 na 150. Nicméně při podrobném vhledu, který autorka uplatnila a správně použila v první části práce, například při představování života Sena v událostech, které ovlivnily jeho zájem o problém hladomoru nebo chudobu či nerovnost, nebyla tak důsledná při hledání dalších významných inspirativních souvislostí myšlenkových; například John Rawles je v práci doslova odbytý (str. 30). Také je množné autorce vytknout, že by mohla alespoň při obhajobě velmi stručně shrnout, čím se liší Senovo ekonomické myšlení od dominantních myšlenkových směrů, z nichž jsme měli možnost se u nás seznámit například s postuláty ekonomického liberalismu či neoliberalismu. Protože ani v závěru, ani v práci samé to není výslovně sděleno.

Z dalšího se omezím pouze na upozornění, které jsem s diplomantkou již konzultoval, že formální stránka práce, zejména její stylistická a gramatická úroveň, je nedílnou součástí práce a není možné ji při dokončování práce pominout. Věřím, že autorka učinila maximum pro to, aby nedostatky v této oblasti odstranila.

Domnívám, se, že práce má dobrou úroveň, značný rozsah a že diplomantka prokázala při jejím zpracovávání maximální míru samostatnosti a iniciativy, někdy možná až přílišnou. Podařilo se jí téma zvládnout, zejména díky její schopnosti číst a zpracovávat informace a text v anglickém jazyce. Samozřejmě, že odborným handicapem bylo, že její studijní zaměření není ekonomické, avšak zdárně se s tím vyrovnala. Předložená práce splňuje po mém soudu parametry diplomové práce na velmi dobré úrovni. Dokonce mám dilema, zda v komparaci s jinými pracemi nenavrhnout výborné hodnocení. To ale neumožňují uvedené připomínky. Doporučuji ji proto k obhajobě s návrhem hodnocení známkou velmi dobře (2).

České Budějovice 24. 1. 2006

PhDr. Pavel Hejtman, CSc., v.r.
vedoucí práce